

Một số giải pháp nhằm chống hiện tượng gian lận trong khâu trừ, hoàn thuế giá trị gia tăng

Luật sư Nguyễn Trọng Hạnh – Đoàn Luật sư TP.HCM

Chúng ta phải đi vào những vấn đề cơ bản, để tìm ra những giải pháp căn cơ.

Thứ nhất: Liên quan đến luật thuế GTGT và luật thuế thu nhập doanh nghiệp

1. Luật thuế GTGT:

Công thức tính thuế GTGT:

Thuế GTGT phải nộp	=	Thuế GTGT bán hàng ra	-	Thuế GTGT mua hàng vào
A	=	B	-	C

Có 3 trường hợp xảy ra:

$A > 0 \Rightarrow$ phải nộp thuế

$A = 0 \Rightarrow$ không nộp thuế

$A < 0 \Rightarrow$ được hoàn thuế

Số thuế khi bán ra được thể hiện trên các tờ hoá đơn bán hàng ra; số thuế mua vào được thể hiện trên các tờ hoá đơn mua hàng vào.

Những tờ hoá đơn này do doanh nghiệp mua ở cơ quan thuế và tự viết (số hàng hoá, số tiền bán hàng, số tiền thuế).

Gian lận thuế GTGT:

Nếu doanh nghiệp muốn gian lận thuế GTGT, doanh nghiệp chỉ cần tìm cách ghi trên các hoá đơn mua hàng vào số tiền thật lớn, tương ứng số thuế thật nhiều và tìm cách làm cho giá trị hàng bán ra thật thấp để có số thuế tương ứng, hoặc lập hồ sơ hàng bán ra là xuất khẩu để có số thuế GTGT = 0. Khi đó doanh nghiệp sẽ được Nhà nước hoàn toàn bộ số thuế GTGT đầu vào. Thực tế vừa qua cho thấy, nhiều người lập doanh nghiệp để lập hồ sơ mua hàng không, rồi lập hồ sơ xuất khẩu không, để lập thủ tục hoàn thuế, lấy tiền của ngân sách quốc gia.

2. Gian lận thuế thu nhập doanh nghiệp (thuế TNDN):

Theo Luật thuế TNDN quy định, doanh nghiệp nào làm ăn có lời thì phải nộp thuế TNDN. Những người làm ăn gian dối, tìm mọi cách hạch toán không, tăng chi phí để báo cáo quyết toán không có lời, không phải nộp thuế TNDN.

Công thức tính thuế TNDN:

Thuế TNDN phải nộp	=	Thu nhập chịu thuế	x	Thuế suất thuế TNDN
Thu nhập chịu thuế	=	Tổng doanh thu	-	Tổng chi phí

Như vậy thu nhập chịu thuế càng lớn thì số thuế TNDN phải nộp càng nhiều. Do đó kê trôn thuế tìm mọi cách làm cho thu nhập chịu thuế (TNCT) nhỏ đi, bằng cách tăng chi phí lên, thông qua thủ đoạn lập các hợp đồng mua hàng không, kê không giá trị hàng hoá lên... để làm cho chi phí đầu vào thật lớn; làm cho thu nhập chịu thuế không còn.

3. Rút ruột ngân sách thông qua rút ruột từ các công trình xây dựng cơ bản:

Để ăn chặn tiền ngân sách thông qua việc thực hiện các công trình, những kẻ này đã khai thác triệt để kẽ hở của luật thuế và luật doanh nghiệp, lập ra các doanh nghiệp, lập các hợp đồng cung ứng vật tư không, xuất hoá đơn không, để sau đó quyết toán với cơ quan tài chính Nhà nước lấy tiền ngân sách.

Thí dụ: * Công trình hầm chui cầu Văn Thánh. Công ty 621 lập hợp đồng không (mua đất, đá, cừ...) của Công ty TNHH 41, công ty TNHH 41 xuất cho công ty 621 tất cả 9 tờ hoá đơn, giá trị hàng hoá không 1,3 tỷ để Công ty 621 quyết toán lấy tiền ra v.v...

Qua 3 nội dung gian lận nêu trên, cho ta thấy tính chất nguy hại đến nền an ninh kinh tế của đất nước. Bọn tội phạm này đã lợi dụng những sơ hở của hệ thống pháp luật nước ta, lợi dụng sự quản lý yếu kém, sự tha hoá của một số cán bộ, để thực hiện hành vi phạm tội.

Thứ hai: Những sơ hở của một số luật liên quan

1. Luật thuế GTGT:

a. Hoá đơn: chúng ta chưa có hệ thống để kiểm soát được những số liệu trên các tờ hoá đơn là có thật hay không, mà chúng ta lại cho doanh nghiệp tự viết các số liệu trên các tờ hoá đơn đó, rồi chấp nhận số liệu đó để khấu trừ thuế, để hoàn thuế, để tính chi phí... (tại TP.HCM – năm 2001 đã phát hành ra 5,5 triệu tờ hoá đơn).

b. Hoàn thuế: chúng ta cho doanh nghiệp khấu trừ thuế, cho hoàn thuế - trong khi chúng ta không xác định được số thuế của doanh nghiệp trước đó có nộp vào ngân sách hay không.

c. Áp dụng luật thuế GTGT

Luật thuế GTGT là luật thuế tiên tiến, điều kiện để áp dụng rất nghiêm ngặt; trong lúc chúng ta chưa chuẩn bị đầy đủ các điều kiện, nhưng lại cho áp dụng đại trà lên tất cả các đối tượng nộp thuế (mà hầu hết những hộ sản xuất kinh doanh cá thể, một số lớn công ty doanh nghiệp – chưa đủ điều kiện để chúng ta kiểm soát được.

2. Luật doanh nghiệp:

Mặt tích cực (đã có nhiều báo cáo đánh giá)

Mặt hạn chế:

+ Điều 13, điều 22, điều 85 v.v... của luật doanh nghiệp đã cho ra đời nhiều doanh nghiệp mà chúng ta không giám sát được.

+ Không biết được nhân thân của người lập doanh nghiệp.

+ Không giám sát được doanh nghiệp có vốn hay không.

+ Trên thực tế cơ quan quản lý Nhà nước không thể biết được hoạt động của doanh nghiệp v.v...

Do đó kẻ xấu, bọn tội phạm đã lợi dụng sơ hở này để lập ra doanh nghiệp nhằm mục đích thực hiện các hành vi phi pháp.

3. Nghị định 02/2000 của Chính phủ (hướng dẫn đăng ký kinh doanh):

Một số những quy định trong Nghị định này làm cho cơ quan đăng ký kinh doanh cũng như các cơ quan quản lý Nhà nước khác không thể lọc ra được những đối tượng trong diện không được lập công ty.

Đặc biệt việc xác định vốn hoạt động (đối với những pháp nhân kinh tế chỉ chịu trách

nhiệm hữu hạn trên vốn điều lệ của doanh nghiệp), với những quy định như hiện nay các cơ quan quản lý Nhà nước không thể nào giám sát được doanh nghiệp đó có vốn hay không.

4. Luật hình sự:

Luật hình sự của chúng ta hiện nay, chưa tiên liệu được các hành vi phạm tội và loại tội phạm này, nên chưa có điều khoản nào để điều chỉnh xử lý đúng đắn tính chất nguy hại của loại tội phạm mới này.

Thứ ba: Những kiến nghị:

Luật thuế

1. Tiếp tục thực hiện luật thuế GTGT nhưng chỉ áp dụng cho các doanh nghiệp có đủ điều kiện thực hiện (đặc biệt là mọi giao dịch phải qua ngân hàng).
2. Cho áp dụng luật thuế doanh thu đối với những doanh nghiệp, những cơ sở SXKD chưa đủ điều kiện thực hiện Luật thuế GTGT.
3. Chỉ hoàn thuế cho các doanh nghiệp có đủ điều kiện thực hiện luật thuế GTGT và xác định được số thuế đã nộp vào ngân sách.
4. Xây dựng hệ thống máy tính đủ sức kiểm tra đối chiếu các số liệu của doanh nghiệp.

Luật doanh nghiệp

1. Phải xác định nhân thân những người xin lập doanh nghiệp.
2. Phải quy định điều kiện cho người điều hành doanh nghiệp (văn hoá, pháp luật, chuyên môn nghề nghiệp).
3. Phải xây dựng những định chế để giám sát được vốn của doanh nghiệp khi họ đăng ký số vốn.

Luật hình sự:

Sớm bổ sung vào luật hình sự những quy định xử phạt loại tội phạm này, đủ sức răn đe.

Luật giáo dục

Đề nghị đưa vào chương trình giáo dục từ phổ thông về nghĩa vụ nộp thuế của công dân.

Ghi chú:

- Mỗi năm Cục thuế TP phát hành khoảng 50 triệu số hoá đơn.
- Đến nay ở TP có 850 doanh nghiệp đã bỏ trốn, 750 DN khác có dấu hiệu gian lận.
- Có khoảng 10 nhóm, mỗi nhóm lập hàng chục công ty để mua hoá đơn, rồi xuất khống cho hàng trăm doanh nghiệp khác.

Nguồn: Kỹ yếu hội thảo khoa học “Gian lận trong khâu trừ thuế, hoàn thuế và hướng hoàn thiện thuế GTGT trong tiến trình hội nhập AFTA (CEPT)” – Tháng 1/2003